

є офіційним представником BirdLife International в Україні

BirdLife International - всесвітнє об'єднання природоохоронних організацій, які працюють у понад 100 країнах світу і є авторитетними в питаннях стану птахів та середовища їх існування, а також у визначенні головних чинників, які впливають на птахів.

З 1996 року Товариство у 26 регіонах України впроваджує **IBA** програму (від англ. **IBA** - Important Bird Areas - території, важливі для існування птахів). У цій роботі Товариство спирається на мережі **IBA координаторів** і **IBA спостерігачів**.

IBA програма передбачає ряд заходів: проведення досліджень і збір даних стосовно територій, менеджмент територій, організацію освітніх кампаній, співпрацю з урядовими структурами і сприяння наданню національного й міжнародного природоохоронного статусу екологічно цінним територіям.

Успішні досягнення IBA програми

- Досліджено 453 території. 106 (23%) виявлено і в них ідентифіковані як **IBA** територія і включені до міжнародної бази даних BirdLife International;

- Підготовлена і видана збірка "IBA території України - території, важливі для збереження видового різноманіття та ключісного багатства птахів";

- Були створені мережі **IBA координаторів** і **IBA спостерігачів**, які успішно здійснюють природоохоронні заходи на IBA територіях;

- Товариство, співпрацюючи з державними установами, сприяє включенню пріоритетних IBA територій до національної екологічної мережі;

- Успішна освітня діяльність зі збереження IBA територій.

Збереження рідкісних видів

- Підготовлені і видані Національні плани дій зі збереження 12 глобально вразливих видів;

- Проведені дослідження стану популяцій і розроблені рекомендації щодо охорони таких видів як газарка червоноголова, очеретянка прудка, деркач, кульон тонкодзьобий, нопильник і дрохва.

- Успішна співпраця зі збереження рідкісних видів - хохітва, дрохва, деркач були випущені з переліку мисливських видів;

- Видано польовий визначник "Птахи фауни України".

Українське Товариство охорони птахів - національна громадська природоохоронна організація, яка має на меті сприяти охороні навколишнього природного середовища через збереження рідкісних видів птахів та територій, важливих для їх безпечного існування.

Глобально вразливі види України

Символ відкритих осокових боліт - прудка очеретянка

Адреса для листування: а/с 33, м. Київ, 01103
Електронна пошта: utop@iptelecom.net.ua
Тел./факс: (044) 294 7131
Інтернет-сторінка: www.utop.org.ua

Самею популяція прудкої очеретянки нараховує 13,700 - 21,150 особин. Найбільші гніздові угруповання - в Білорусі, Україні, Польщі та Угорщині.

Текст: Полуда А.М.
Фото: Кошлін О., Маняжовскі М., Полуда А., Дудкін О.

Це видання підтримує Wetlands International через грант, наданий Міністерством сілськогосподарства, природоуправління та рибальства Нідерландів

У **Європейському списку птахів** серед 24 видів, яким загрожує зникнення, є **невеличкий птах, що гніздиться в Україні. Це - прудка очеретянка, яка** едвічі менша за звичного для нас хатнього горобця і дуже схожа за зовнішнім виглядом на більш чисельну лучну очеретянку (борсучка).

Сучасний гніздовий ареал

Центральна та Східна Європа, зокрема, **східна частина Німеччини, Польща, Угорщина, Литва, Білорусь, Україна та Російська Федерація.**

На території нашої країни знаходиться **південна частина гніздового ареалу прудкої очеретянки.** Чисельність української популяції в сприятливі роки нараховує близько 3,5 тис. самців (15 - 20% світової популяції), які заселяють понад 30 окремих територій: у басейні **верхньої частини р. Прип'ять (Волинська та Рененська обл.) та в заплавах деяких річок Чернівецької та Київської обл. Прип'ятське популяційне угруповання** оцінюється у 2,1 - 2,8 тис. самців, тоді як **Десянсько-Дніпровське - усього в 500-600 самців.**

Цей птах включений до Червоної книги України, і місця його гніздування потребують суворої охорони.

ЧОМУ прудкіх очеретянок так ВІАЛО?

Відповіді на це питання досить просто, якщо знати, де селиться цей птах. Відомо, що практично всі види очеретянок мешкають у різноманітних болотах, на луках, в очеретяних заростях на річках та озерах - **недаремно ж вони мають назву "очеретянки".** Здавалося б, в Україні ще багато таких угідь. Але більшість з них непридатні для прудких очеретянок. Вона висуває досить суворі вимоги до біотопів, де гніздиться. Це, по-перше, повинні бути вологі болота з постійним рівнем води в межах від 1 до 10 см. По-друге, рослинність не повинна бути щільною та високою. Тому цей птах не гніздиться в суцільних заростях очерету та рогозу.

Важливою для основних поселень прудкої очеретянки є також площа - болотний масив повинен бути не меншим за кілька десятків гектарів. Саме такі біотопи характерні для осокових асоціацій, які найчастіше

зустрічаються в низинних болотах, розташованих у заплавах невеличких річок.

Найбільші площі в Україні ці болота займають у Поліссі, значно менше їх у лісостепу. Вони мають надзвичайно важливе значення для охорони довкілля. Саме ці болота поглинають з атмосфери вуглекислий газ і зв'язують у вигляді торфу. Деякі осокові болота мають шари цього цінного матеріалу завтовшки до 12 м.

Крім того, ці заплавні системи є ефективними природними фільтрами - вода, проходячи через заплаву, очищується від механічних та хімічних речовин.

Втручання людини у природні процеси цих болотяних систем, яке призводить до порушення гідрологічного режиму, **вкрай негативно впливає на стан багатьох видів рослин та тварин, більшість з яких тісно пов'язана саме з цими болотами.** Прудка очеретянка є найбільш вразливим елементом цих боліт - якщо починаються зміни в них, то першою ці екосистеми залишає **саме вона.**

ОСУШЕННЯ - головна небезпека для прудкої очеретянки

Унаслідок широкомасштабної осушувальної меліорації зникли величезні площі

осокових боліт, які практично є єдиним місцем існування цього виду. На їх місці виникли агроценози, та значна частина осушених територій трансформувалася у вторинні торф'яні луки.

Як результат цього, гніздовий ареал та чисельність прудкої очеретянки в Україні значно скоротилися. Вона більше не гніздиться в таких областях як Львівська, Хмельницька, Вінницька, Полтавська та деякі інші. Не викликає сумніву, що ще 40-50 років тому в Україні було в 4-5 разів більше птахів, ніж тепер.

Збереження заплави Верхньої Прип'яті - врятуємо українську популяцію прудкої очеретянки!

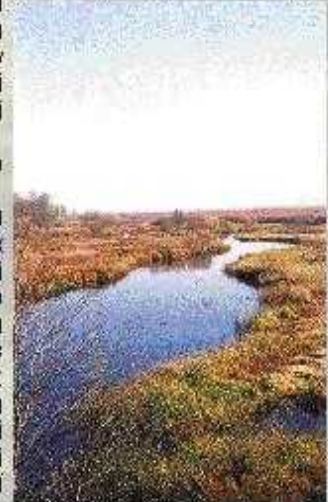
Головні поселення прудких очеретянок розташовані в заплаві р. Прип'ять на ділянці між селищами Річиця та Любязь, окремі угруповання знаходяться в заплавах деяких її приток - Турії, Стокду, Стирі.

Найбільше поселення цього виду в Україні розташоване у Волинській обл. в межиріччі Прип'яті та Цирі (Любешівський р-н) - між селами Цирь, Борки та Ветли. Чисельність угруповання оцінюється в 700-800 самців.

Головна небезпека для існування прудкої очеретянки пов'язана з тією діяльністю людини в заплавах річок, що призводить до порушення гідрологічного режиму. Щоб це унеможливити, треба створити природоохоронні території навскі ділянках, де мешкають ці птахи.

У квітні 2003 р. у Мінську відбулася досить важлива подія - представники європейських та африканських (районизимівлі) країн підписали в рамках Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннська конвенція) Меморандум про взаєморозуміння щодо охорони прудкої очеретянки. Крім того, було ухвалено План дій по збереженню цього виду, в якому окреслені першочергові заходи, які необхідно вжити кожній країні ареалу. У Плані дій Україна зобов'язується зокрема створити національний парк у заплаві Верхньої Прип'яті між селищами Річиця і Любязь (Волинська обл.).

Необхідно підкреслити, що створення природоохоронних територій у місцях існування прудких очеретянок не виключає (і навіть навпаки - передбачає) такі традиційні види природокористування в межах болотних угідь як сінокосіння та випасання худоби. Категорично повинні бути заборонені будь-які види господарської діяльності, що призводять до порушення гідрологічного режиму цих територій.

Українське товариство охорони птахів